

Les 19/10

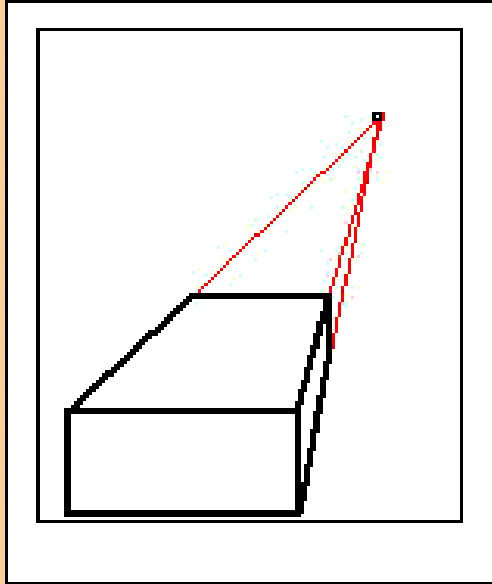
https://drive.google.com/file/d/15FHFcG-s7oAk_2WWACT95a_JV0-Ovvug/view?usp=sharing

PERSPECTIEF – LIJNPERSPECTIEF - KLEURPERSPECTIEF - ATMOSFERISCH
PERSPECTIEF - OPTISCHE ILLUSIE - TROMPE L'OEIL - GEZICHTSPUNT -
GEZICHTSPUNTEN - HORIZON - RUIMTE - RUIMTELIJKHEID -
RUIMTESUGGESTIE - DIEPTE - PLAT VLAK - OVERLAPPING - ENVELOPING
SPACE - 3D – VERHOUDINGEN - REPOUSSOIR ...

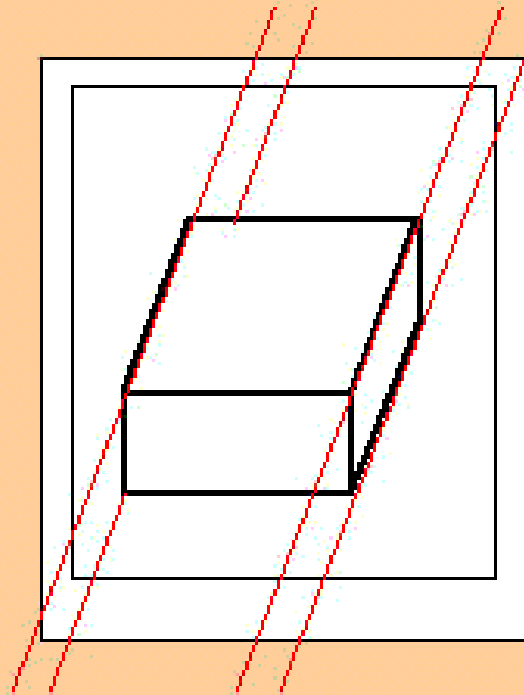
PERSPECTIEF – LIJNPERSPECTIEF -
KLEURPERSPECTIEF - ATMOSFERISCH
PERSPECTIEF - OPTISCHE ILLUSIE - TROMPE
L'OEIL - GEZICHTSPUNT - GEZICHTSPUNTEN -
HORIZON - RUIMTE - RUIMTELIJKHEID -
RUIMTESUGGESTIE - DIEPTE - PLAT VLAK -
OVERLAPPING - ENVELOPING SPACE - 3D –
VERHOUDINGEN - REPOUSSOIR ...

Basisbegrippen :

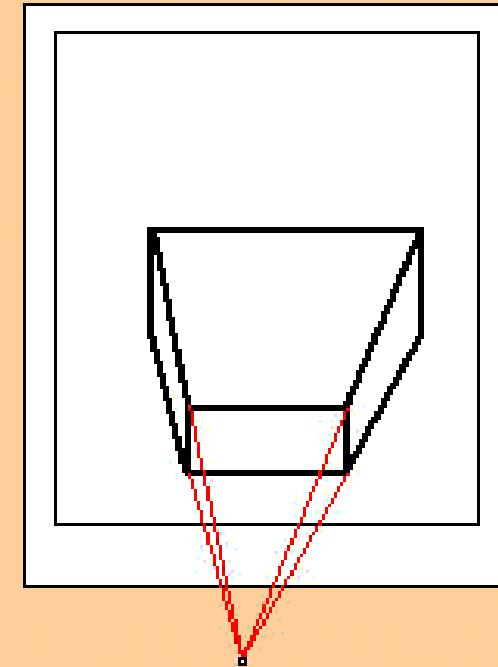
Lineair perspectief

Het verdwijnpunt ligt binnen de schildering.

Axonometrisch perspectief

Neutraal gezichtspunt, buiten de ruimte, de lijnen van het object blijven parallel en brengen het dichterbij de toeschouwer.

Omgekeerd perspectief

Het verdwijnpunt ligt buiten de schildering.

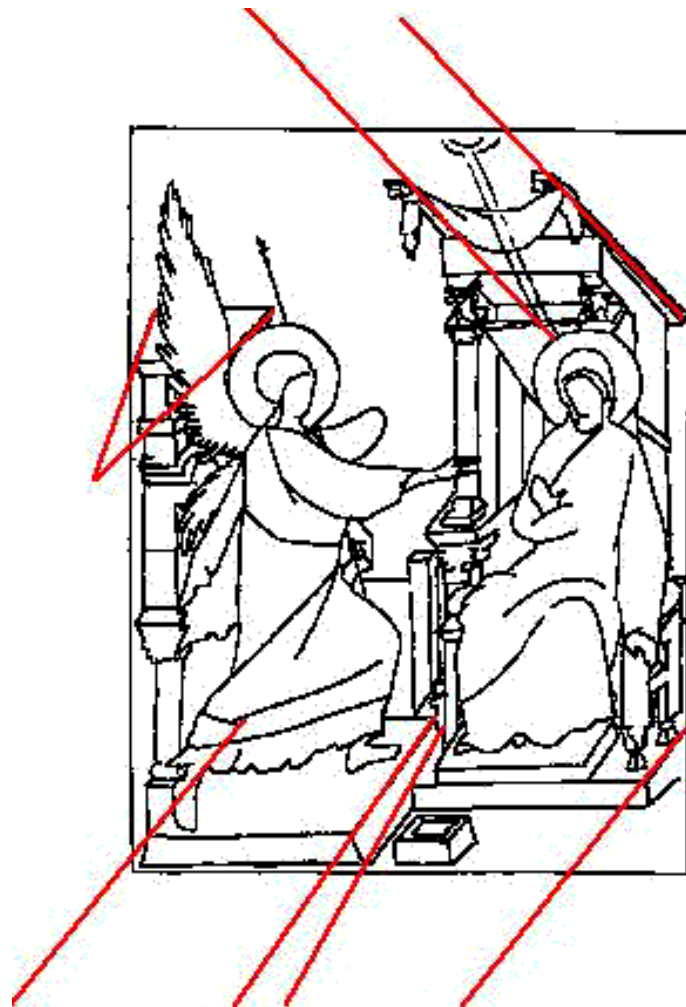
1. VOOR HET WETENSCHAPPELIJK PERSPECTIEF

ANDREJ ROUBLEV, icoon van de Heilige Drie-eenheid, ca 1410,
Tretjakov-Galerij in Moskou

Omgekeerd perspectief.
Het verdwijnpunt komt
vóór het schilderij uit en
sluit ons in.

Byzantijns perspectief: de projectielijnen lopen parallel

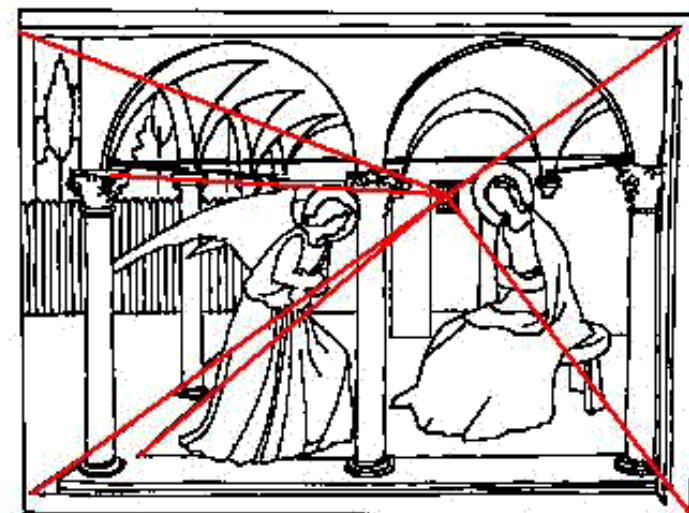

Lineair perspectief.

Het verdwijnpunt ligt in het kleine raampje,

Fra Angelico, De Annunciatie, 1437-46, fresco Klooster San Marco, Florence

Het voetstuk van Maria: omgekeerd perspectief

Het voetstuk van de engel: axonometrisch perspectief (parallele lijnen) om voorwaartse beweging uit te drukken.

Chinese prent: omgekeerd perspectief

Een Paleisconcert, late Tang Dynasty (9e E)

BYZANTIJS. Tronende Madonna,
ca. 1260, tempera op paneel,
National Gallery of Art Washington
Omgekeerd perspectief in de troon en het
voetbankje : lijnen convergeren in de
richting van de toeschouwer

DUCCIO, Maèsta, 1308-1311, Sienna

PRE-RENAISSANCE 14^E E: GIOTTO
Tronende Madonna, ca. 1310, tempera
op paneel, Uffizi, Florence, 325 x 204
cm. De 'moderne' stijl: overlapping en
perspectief

Fresco, details van het cubiculum in de Villa van Publius Fannius Synistor, Pompeji, geconserveerd door as, **79 na Chr.** (Nu in the Metropolitan Museum in New York)

Romans paint better perspective than
Renaissance artists

<https://foundinantiquity.com/2013/08/09/pompeii-an-fresco-painters-used-perspective-better-than-renaissance-artists/#:~:text=Romans%20paint%20better%20perspective%20than%20Renaissance%20artists%20%7C%20Found%20in%20Antiquity>

AMBROGIO LORENZETTI, De effecten van Goed Bestuur in de Stad,
Palazzo Pubblico van Siena, ca. 1339

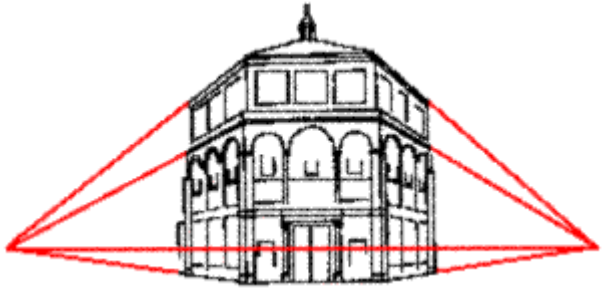
Nevenschikking:
Veelvuldige gezichtspunten

14^e E ITALIË

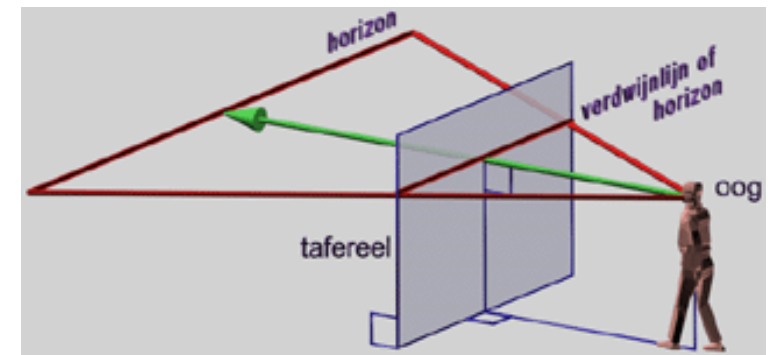
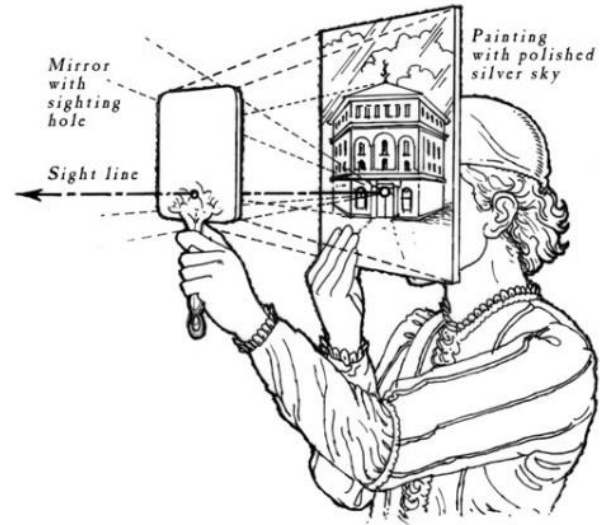

2. ITALIË: WISKUNDE ORDENT DE WERELD. 15-16e E

Lineair perspectief

Het experiment van
BRUNELLESCHI

LORENZO Ghiberti. De
Paradijspoort, Oostelijke deuren
van het Baptisterium van
Florence, brons, 1425 -1450

GHIBERTI, Reliëf Isaac, Jacob en Esau

PIERO DELLA FRANCESCA, Ideale Stad, ca. 1470, paneel 60x200, galleria Naziolane Urbino. CENTRAAL PERSPECTIEF

PIERO DELLA FRANCESCA, Fresco in San Francesco, Arezzo, ca. 1452 -'66

Ontdekking en bewijs van het Ware Kruis, 356 x 747 cm

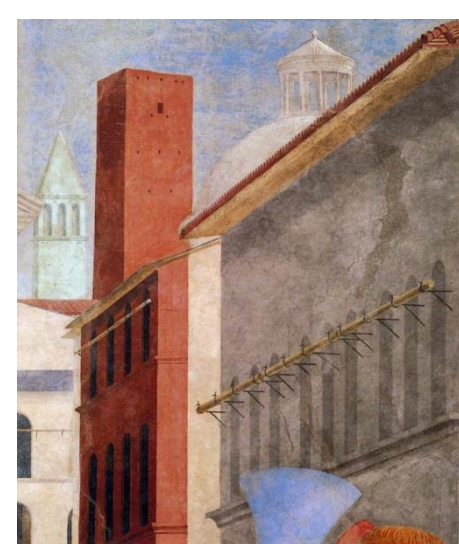

VERGELIJK
Kubisme

Picasso, *Het Reservoir*, Horta de Ebro, 1909

BALTHUS, Het venster,
Cour de Rohan, 1951.
150 x 82 cm

ANDREA MANTEGNA (ca. 1431-1506)

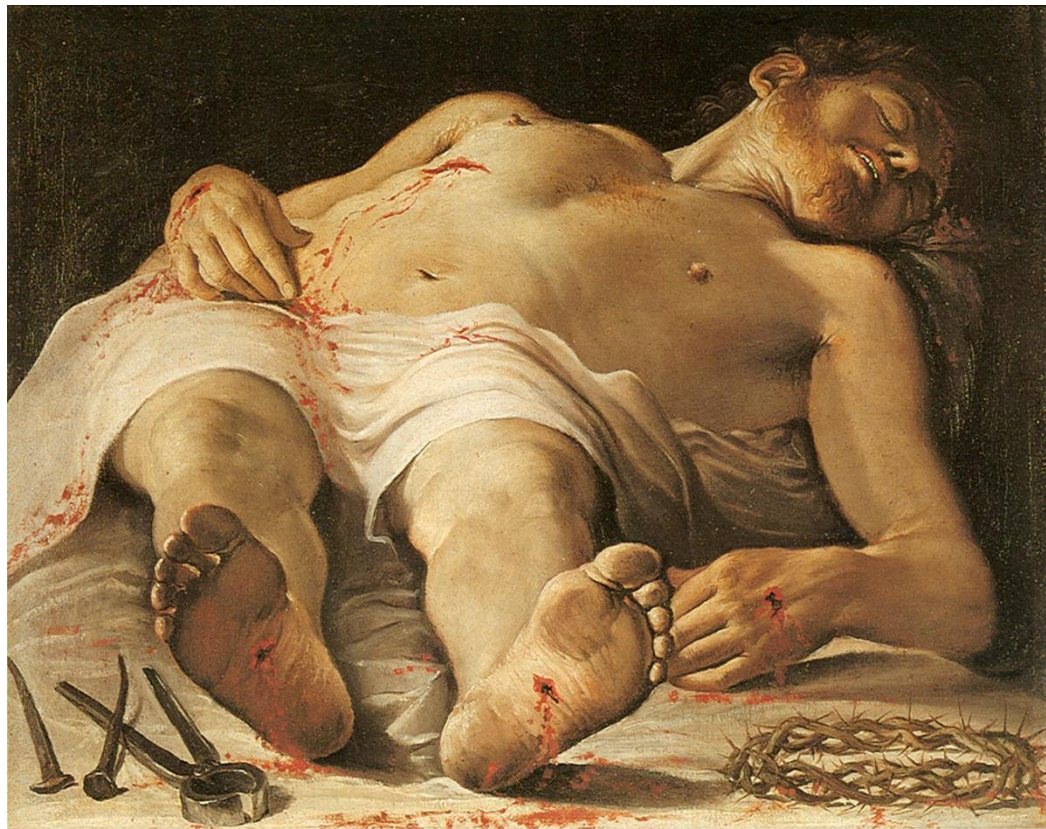
VERKORTING

<https://www.youtube.com/watch?v=liB8Cvhhvww> (3.35)

Bewening van Christus, ca 1480, tempera op canvas, 68 cm × 81 cm, Brera Milaan

Methode van **DÜRER** voor het tekenen in perspectief. De man probeert het model in **VERKORTING** vast te leggen.

ANNIBALE CARRACCI, Dode Christus, 1583-85,
Staatsgalerie Stuttgart, 70,7 x 88,8 cm

RUBENS, Bewening van Christus, 1613-14, Liechtenstein
Museum, Vienna, 151 x 204 cm

GUTOV DMITRY,
'Feet', 2006

RENATO MENEGHETTI. Sotto Pelle,
Onderzoeksröntgenfoto op Bewening Dode Christus,
2011, 68 x 81 cm. Biennale Venetië 2011

MUNTEAN-ROSENBLUM, 'Shroud', 2006 (video still)

Pasolini, De dood van Ettore Garofalo. Laatste scène van de film Mamma Roma, 1962

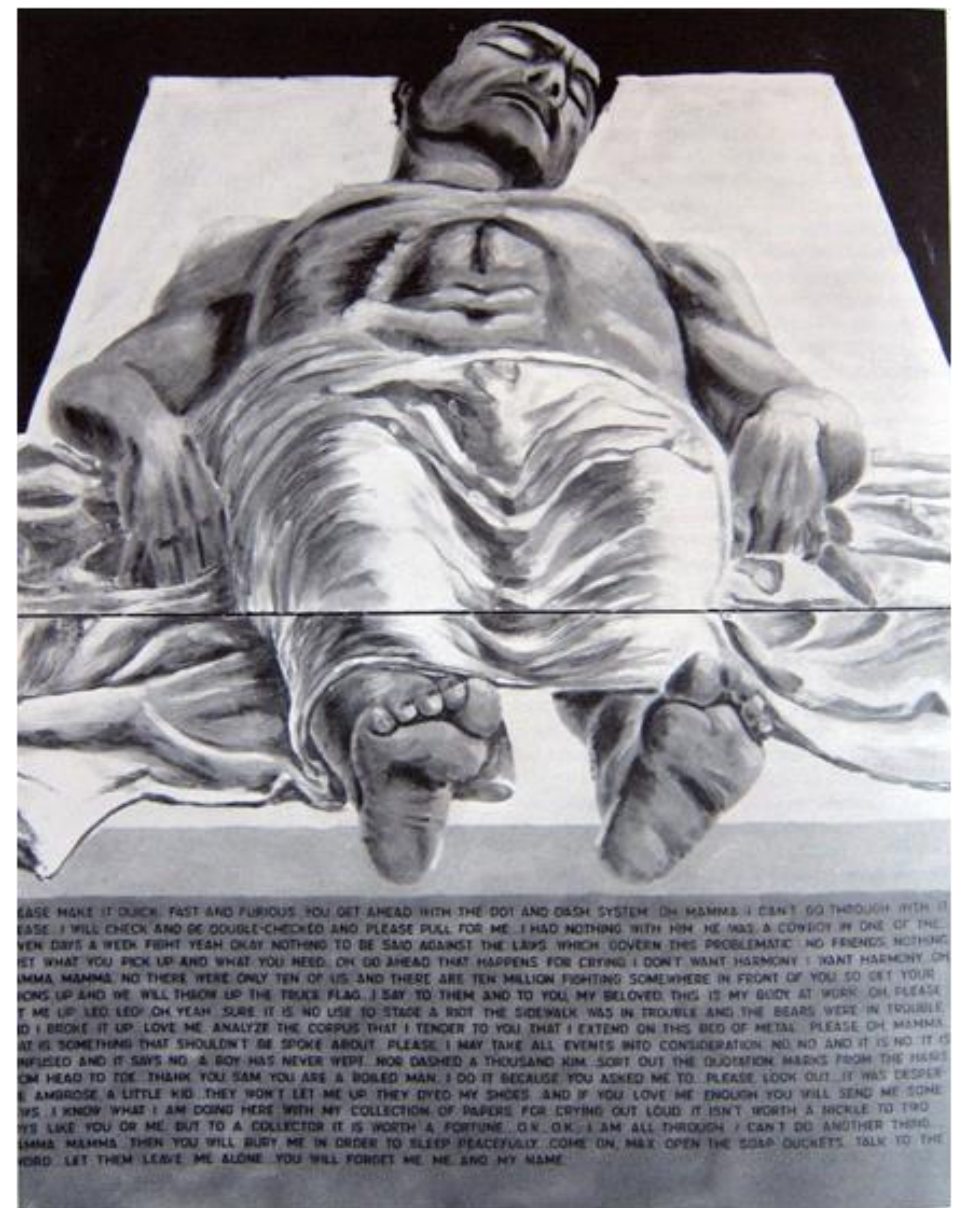
KATIE MALDONADO, Die Happy, 2009. Photography

MARIUSZ KUCHARCZYK, Lamentation of Christ, May 2011.
Photography. Barcelona, Spain

LIONEL LE JEUNE, Christ Mantegna, 2009. Computer graphic

ROBERT MORRIS, Prohibition's End or the Death of Dutch Schultz, 1989, Encaustiek op aluminium. De dode Christus is een gangster geworden, doodgeschoten door zijn collega's.

KEHINDE WILEY, Lamentation over
the Dead Christ

Kehinde Wiley legt de laatste hand aan
Lamentation, 2016

ANDREA
MANTEGNA

Plafond Palazzo
Ducale Camera
degli Sposi, 1465-
74

TROMPE L'OEIL

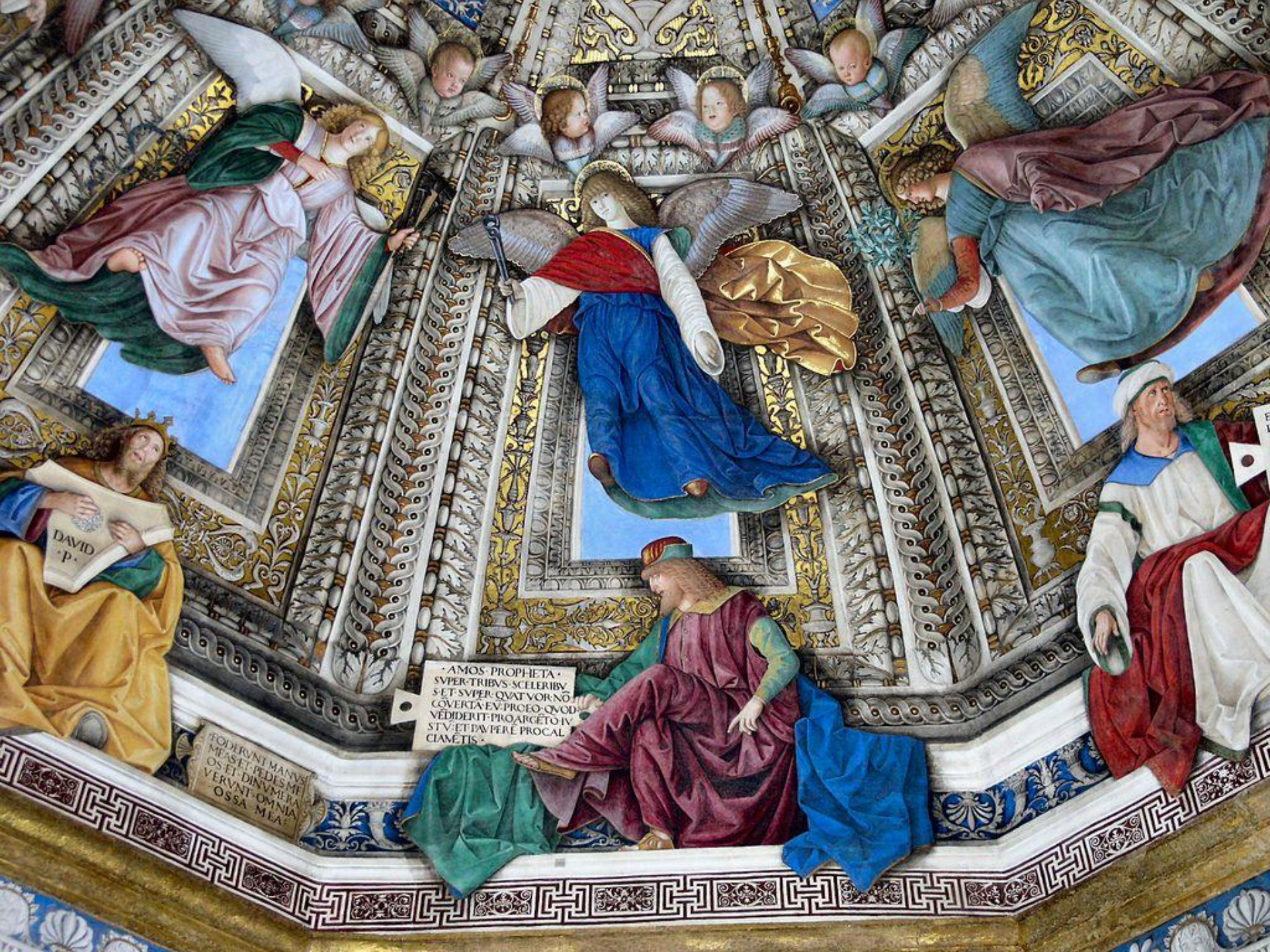

“prospettiva melozziana”

MELOZZO DA FORLÌ (1438 – 1494)

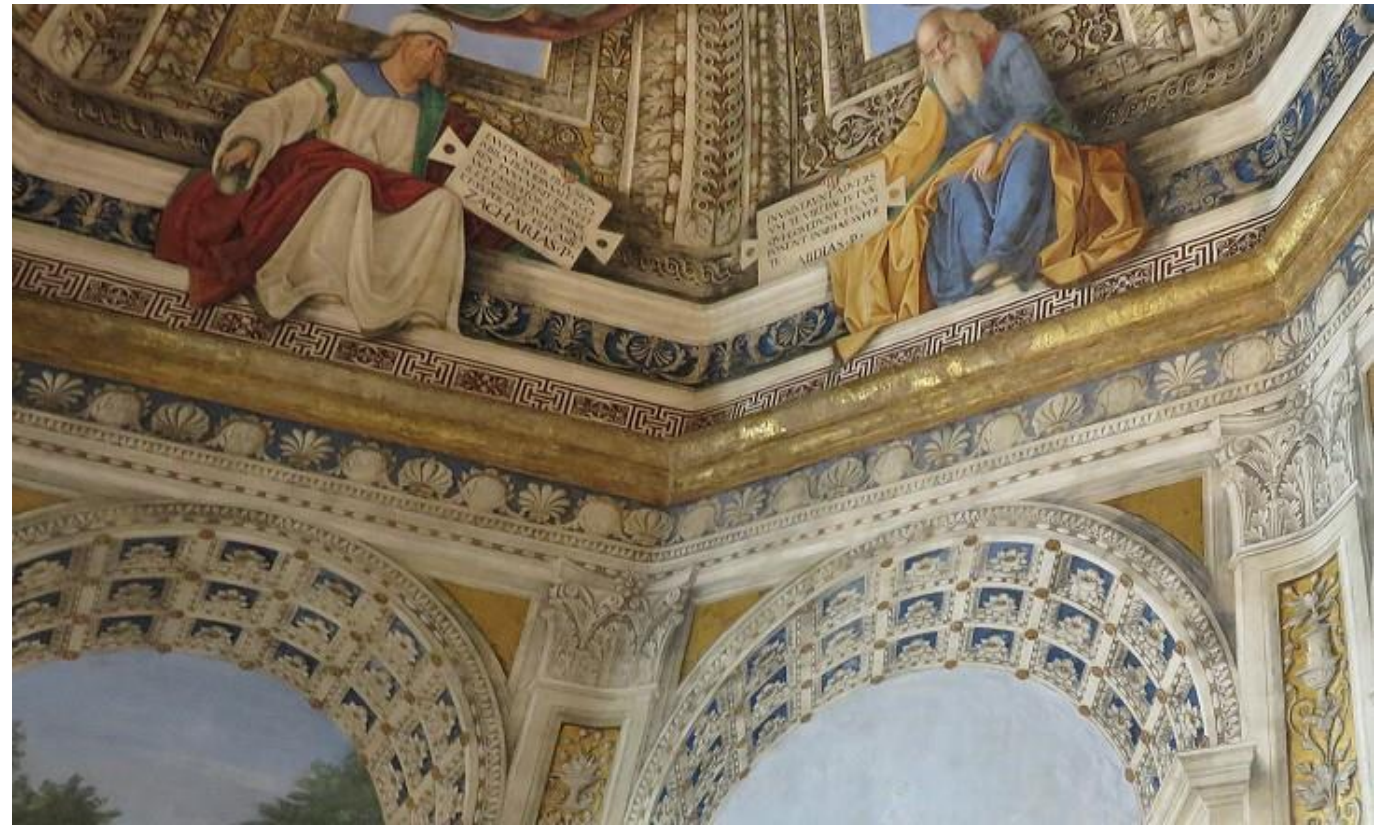
Sacristie van San Marco, Basilica della Santa Casa,
Loreto (1477-82)

“prospettiva melozziana”

“prospettiva melozziana”

Intrede van Christus in Jeruzalem, enig
volledig uitgevoerd fresco in de sacristie

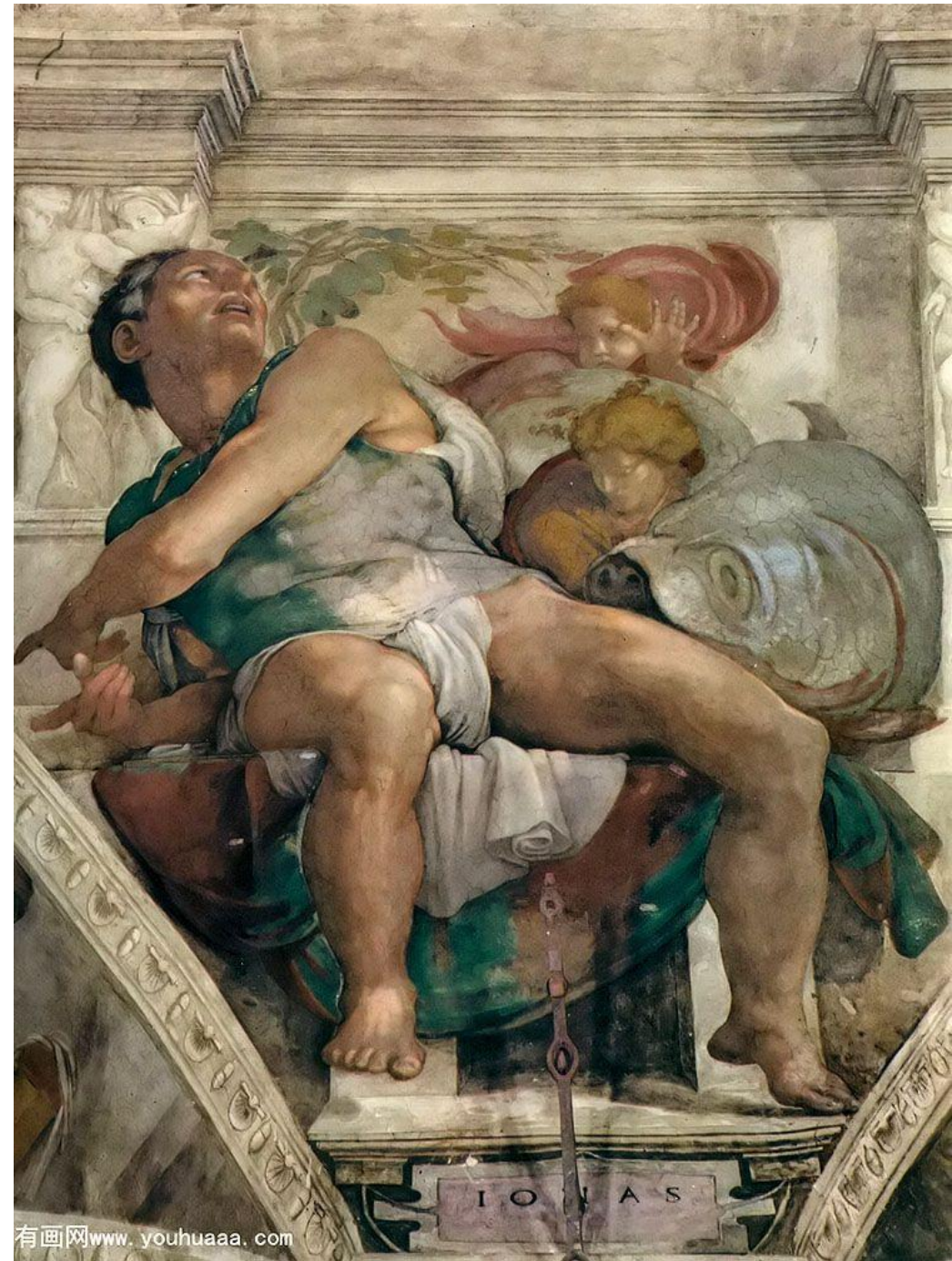

HOOGRENAISSANCE

MICHELANGELO,
plafond Sixtijnse
Kapel, fresco,
1508-1511

Perspective view of the Sala delle Prospettive, 1515-17, Fresco van BALDASSARE PERUZZI, Villa Farnesina, Rome

Perspective view of the Sala delle Prospettive, 1515-17,
Fresco van BALDASSARE PERUZZI, Villa Farnesina, Rome

17^e E BAROK

ANDREA POZZO,
Plafond
Sant'Ignazio,
Rome, 1688-1690

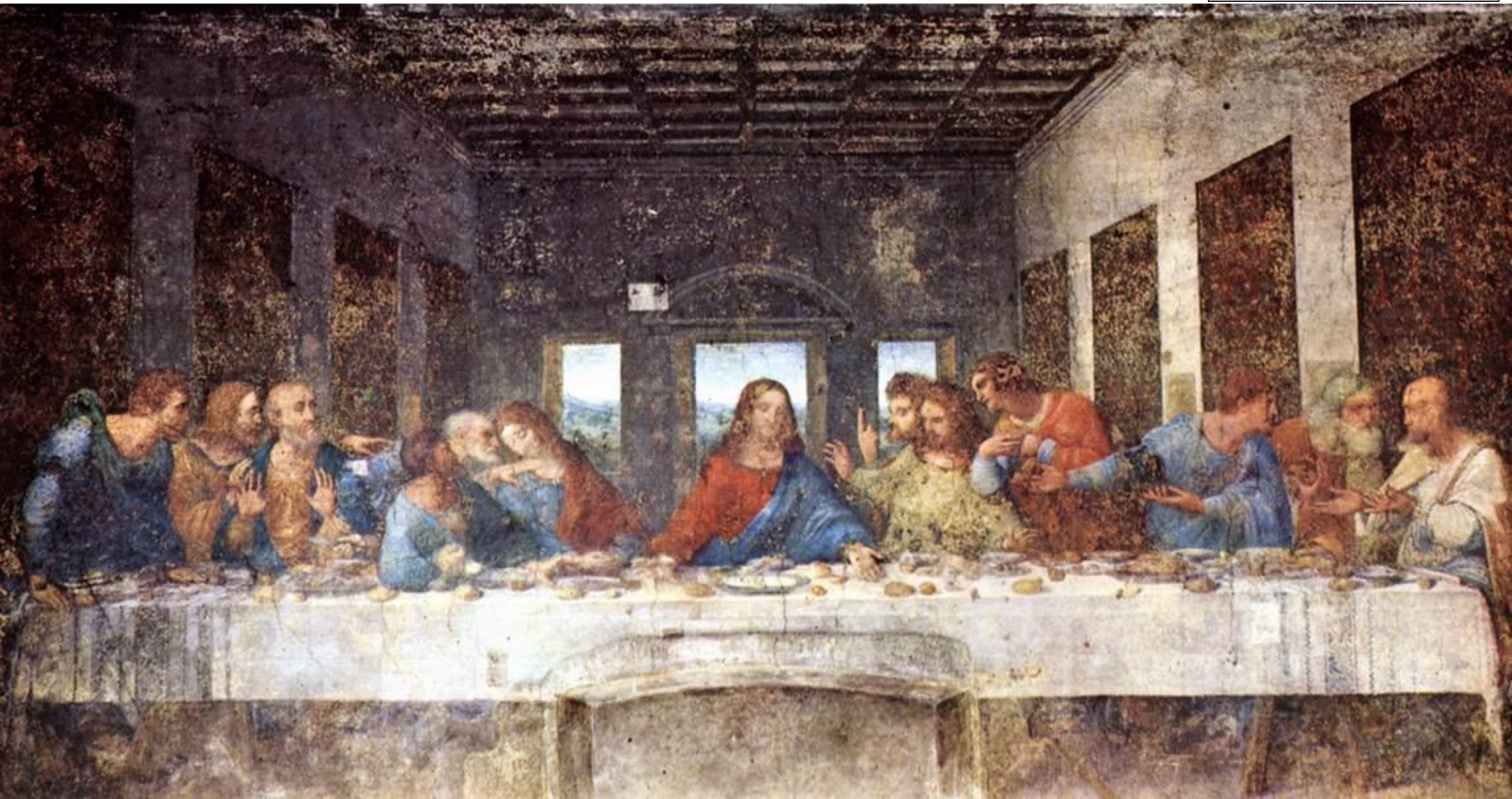
ANDREA POZZO,
Plafond
Sant'Ignazio,
Rome, 1688-1690

PERUGINO, sleuteloverdracht, 1481-82, fresco, 335 x 550 cm, Sixtijnse kapel

15e E
ITALIË

CENTRAAL PERSPECTIEF

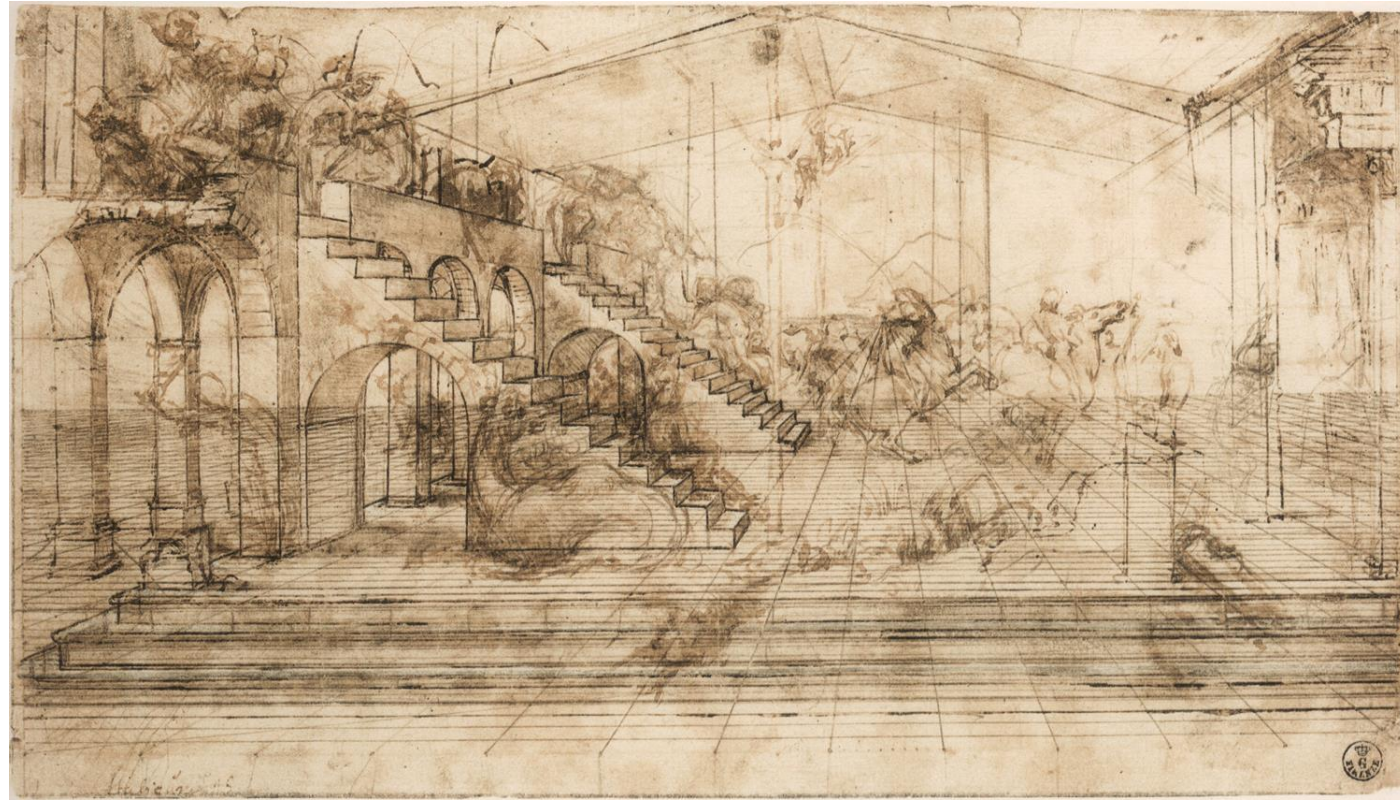

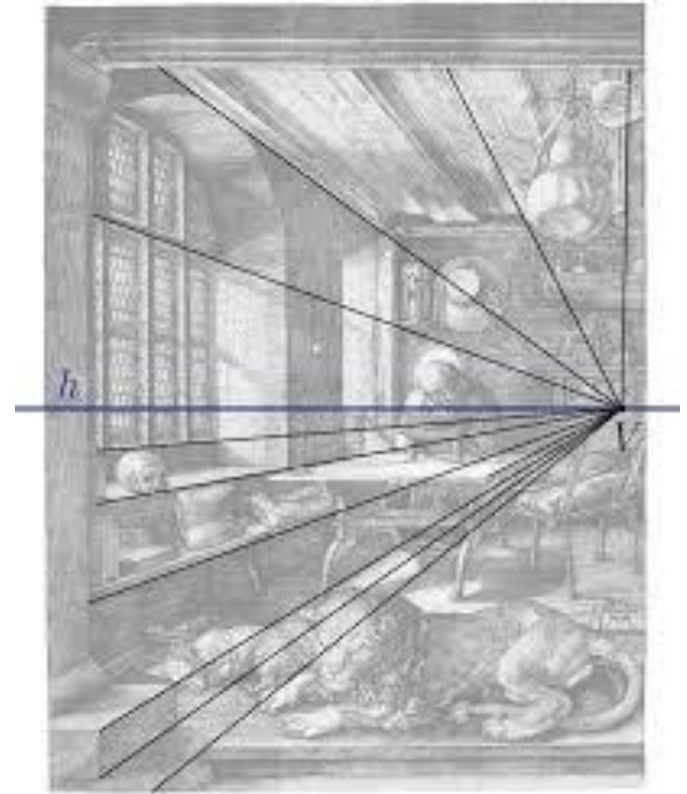
DA VINCI, Laatste Avondmaal Sta Maria delle Grazie Milaan, 1495-98, 460 × 880 cm

LEONARDO DA VINCI, Lineaire perspectiefstudie voor de Aanbidding van de Koningen, c. 1481

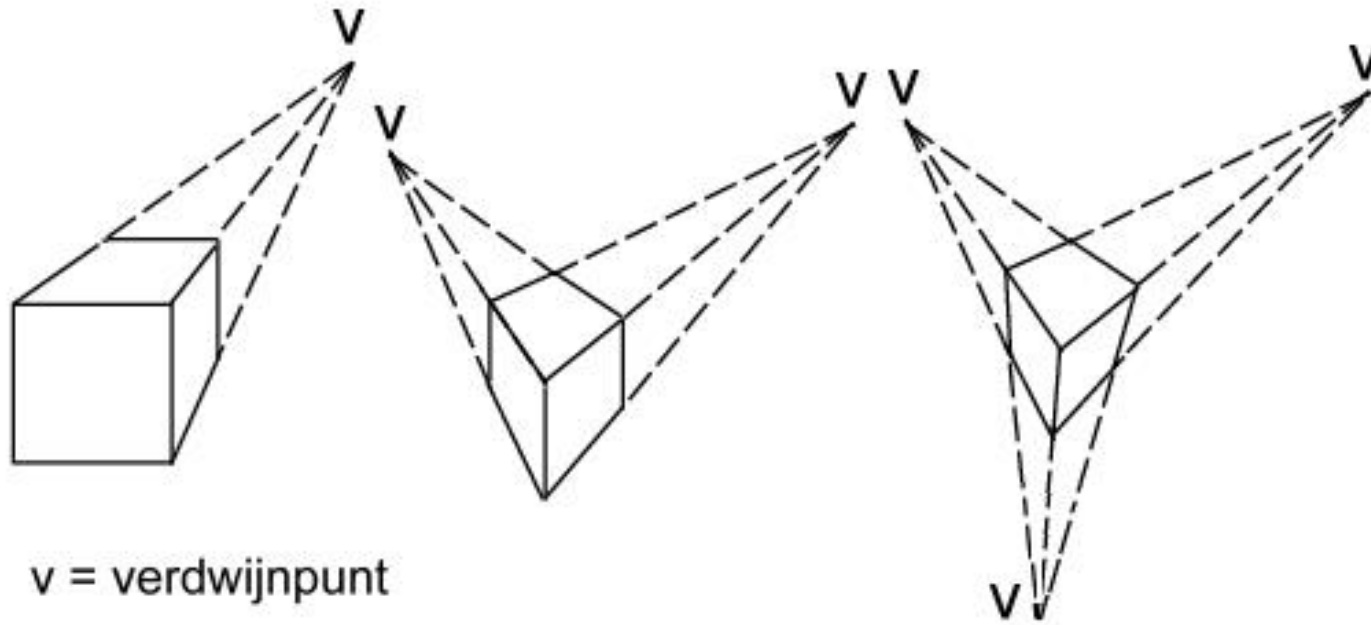

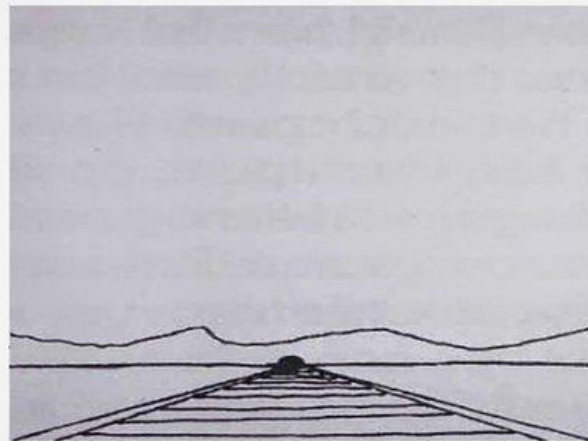
ALBRECHT DÜRER, Hieronymus in zijn studeerkamer, 1514.
Copper engraving. 25,9 x 20,1cm. Kupferstichkabinett
Staatliche Kunsthalle. Karlsruhe

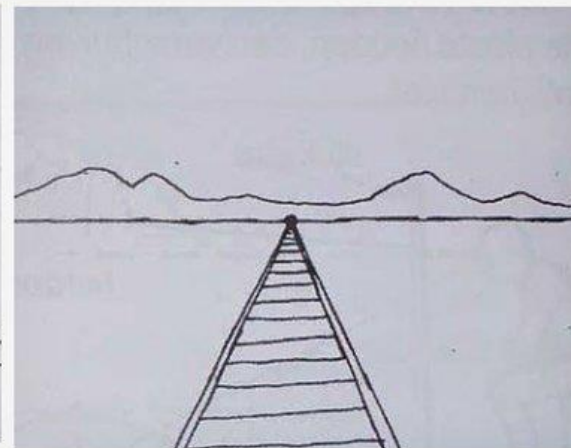
één verdwijnpunt twee verdwijnpunten drie verdwijnpunten

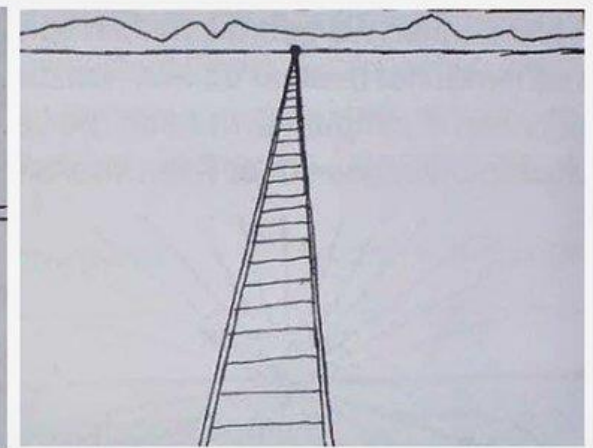
v = verdwijnpunt

Kikvorsperspectief

Staand/ooghoogte perspectief

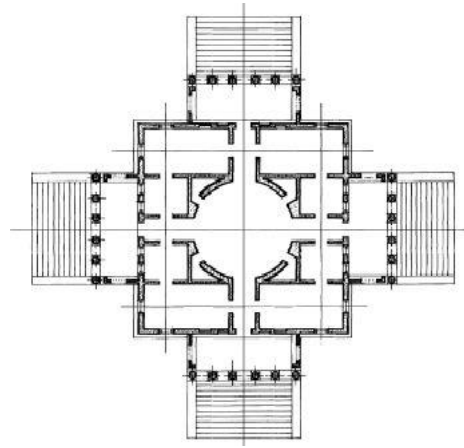

Vogelvluchtperspectief

RENAISSANCE 16e E ITALIË

Perspectivisch effect in de architectuur

ANDREA PALLADIO, Villa Rotonda, Vicenza (1550-1552)

Symmetrie en heldere
geometrische volumes

HOOGRENAISSANCE 16e E ITALIË

ANDREA PALLADIO - Vincenzo Scamozzi, Teatro Olimpico Vicenza, 1580

Het illusionistisch perspectief trekt je de straat in ...

MICHELANGELO, David, 1501-1504
Om van onderuit bekeken te worden.

MICHELANGELO, David, 1501-1504,
Accademia, Florence, h. 415 cm

Replica van de David uit
1910 voor het Palazzo
Vecchio te Florence. De
David bekijk je van
onderuit.

PARMIGIANINO, Madonna met de Lange
Hals, 1533-40, Uffizi, Florence, 219 x 135 cm

PONTORMO, Visitatie, 1528-29 219 x 135 cm

**3. SPELEN MET PERSPECTIEF
en VERHOUDINGEN
16^E E "MANIËRA"**

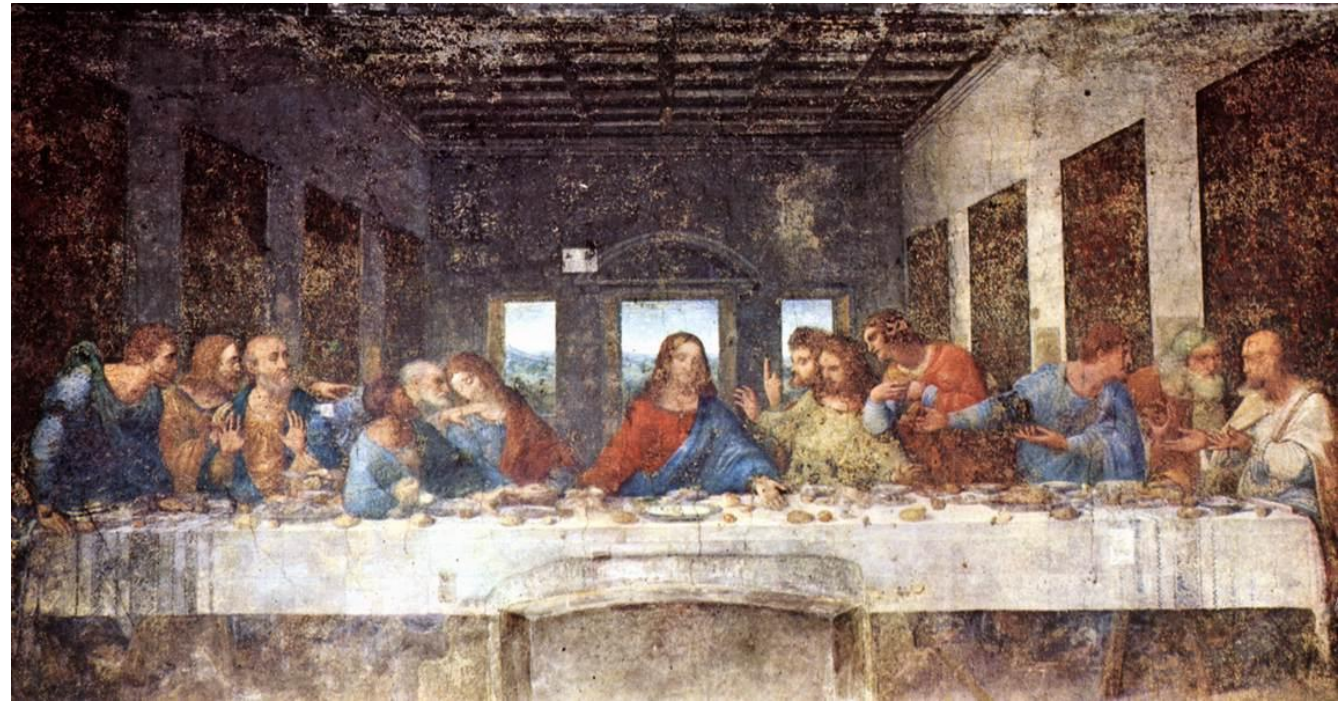
16^E E. MANIËRISME

TINTORETTO, Laatste Avondmaal, 1592-94,
Giorgio Maggiore, Venetie, 365 x 568 cm

VGL

DA VINCI, 1495-98,
olietempera op gesso,
460 x 880 cm, Sta Maria
delle Grazie Milaan

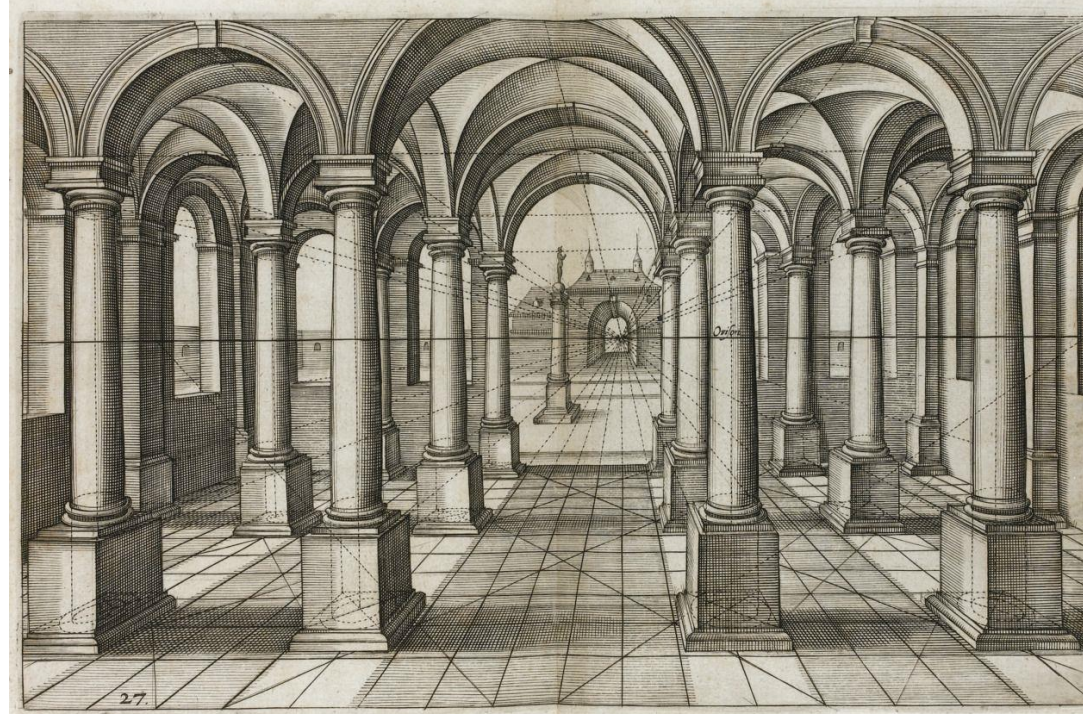
16^E E. MANIËRISME

MANIËRISME. Vallend Huis in
de 'Sacro Bosco', **Bomarzo**
ca. 1560 - 1580

HANS VREDEMAN DE VRIES (1527-1609)

Extra-perspectivische Paleisarchitectuur

Vogelperspectief en atmosferisch perspectief

PIETER BRUEGEL DEN OUDE, De ekster op de galg, 1568,
Hessisches Landesmuseum Darmstadt, 45,9 × 50,8 cm

16^e E LANDSCHAPSSCHILDERKUNST IN HET NOORDEN

JOACHIM PATINIR, Landschap Vlucht Egypte, ca 1520, KMSKA, 17 x 21 cm

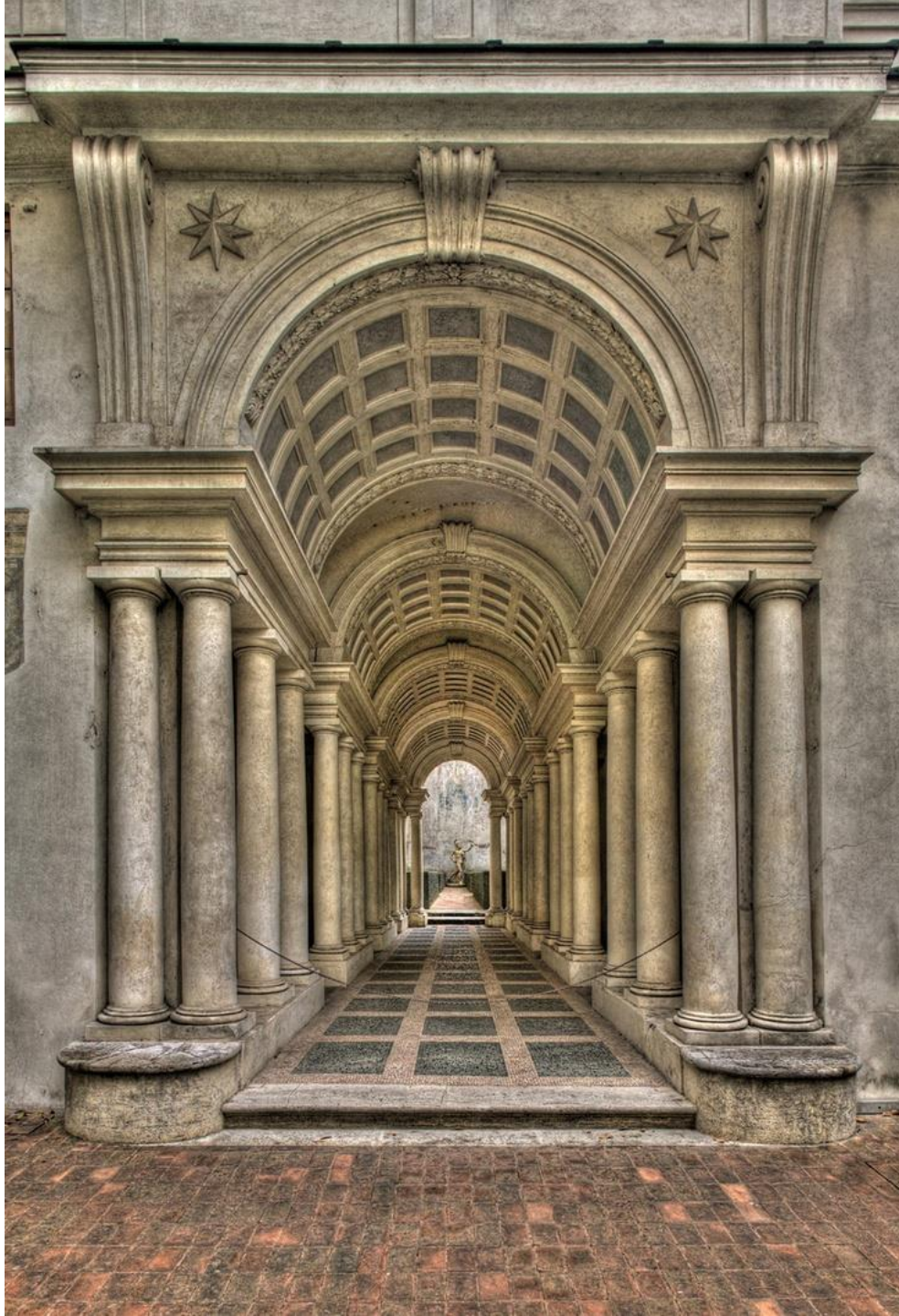

4. ILLUSIONISTISCHE PERSPECTIEVEN

17^e E BAROK

Rome, Sint-Pietersplein,
BERNINI, 1656-1665

FRANCESCO BORROMINI

Palazzo Spada in Rome, 1652 en 1653.

Zuilengang van 8,82 meter lang, die ca. 35 m lijkt te meten.

Het schijnbaar levensgroot beeld achterin is in werkelijkheid slechts 60 cm hoog.

Palazzo Spada -- Francesco Borromini's famous "perspective corridor" was added in the mid-17th century.

17^e E BAROK

ANDREA POZZO,
Plafond
Sant'Ignazio,
Rome, 1688-1690

Sta Maria della Vittoria, Rome

GIAN LORENZO
BERNINI, De
Cornarokapel,
Sta Maria della
Vittoria, Rome,
1646-1652
*Het Visioen van
de H. Theresa*

BAROK. **CARAVAGGIO**, Graflegging, 1602-3
Pinacotheca Vaticaan, 300 x 203

Kikkerperspectief

17^e E BAROK

17^e E BAROK

CARAVAGGIO, Contarelli
Kapel, 1599-1600, San Luigi
dei Francesi, Rome

3 Verschillende
gezichtspunten

RUBENS, kruisoprichting, ca. 1610, kathedraal Antwerpen

17^e E BAROK

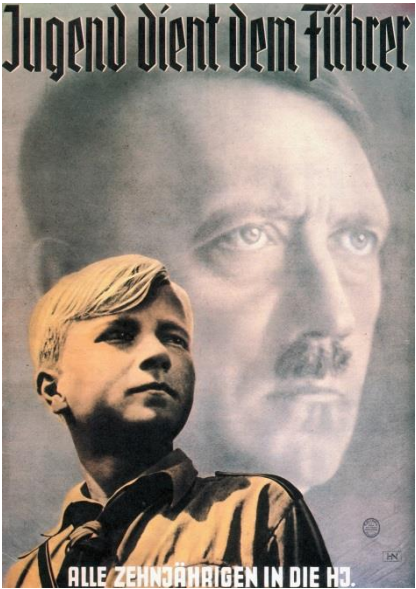
Kikkerperspectief

Sint-Walburgiskerk met De Kruisoprichting van Rubens op het hoofdaltaar

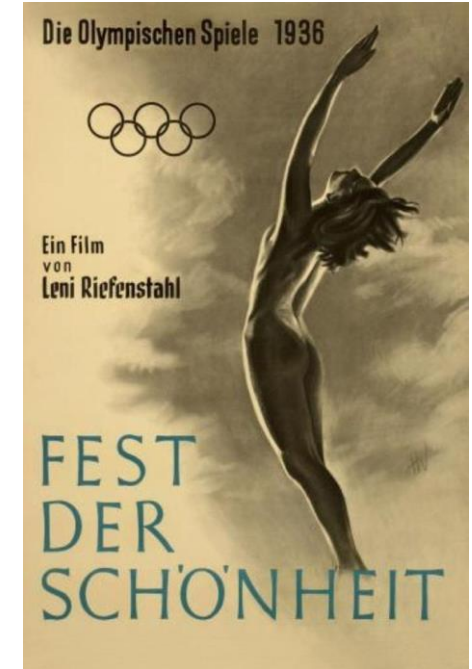
NAZISME

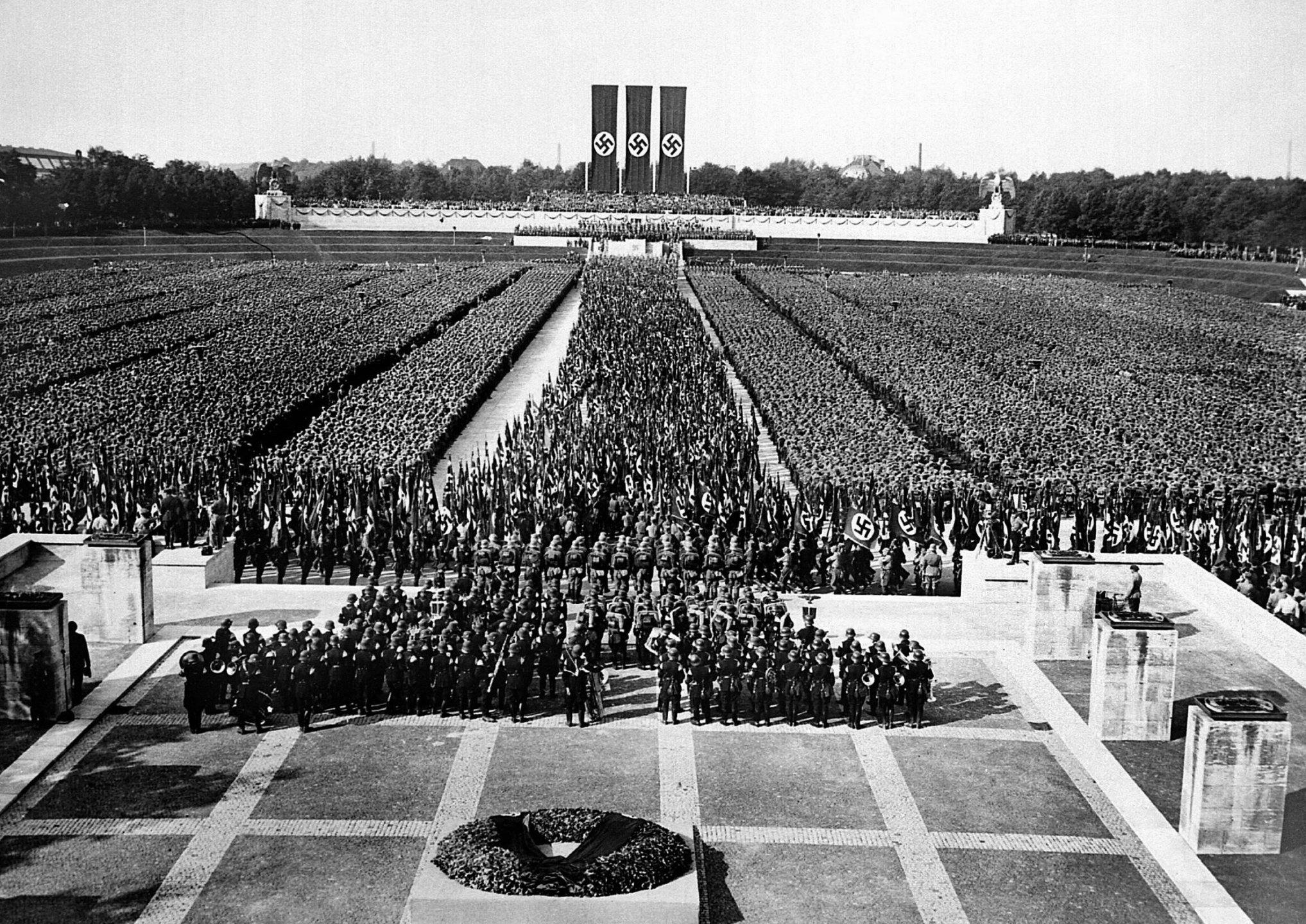

SOVIET

LENI RIEFENSTAHL, Olympia - Festival of Beauty (1936)
VOGEL- EN KIKKERSPECTIEF

LENI RIEFENSTAHL
Triumph des Willens
Propaganda Film,
1935:
VOGELPERSPECTIEF

ENGELSE LANDSCHAPSTUIN

Verschillende gezichtspunten

FRANSE BAROKTUIN (Versailles)

1 centraal gezichtspunt

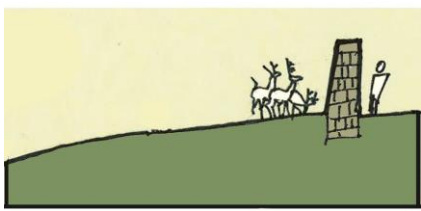

Vaux-le-Vicomte
bij Parijs.
LOUIS LE VAU en
ANDRÉ NÔTRE,
1661

De 'Haha wall' van
Lancelot 'Capability' Brown
18e eeuw

VERMEER, De Schilderkunst, tussen 1666 en 1668,
Kunsthist. Mus. Wenen, 100 × 120 cm

REPOUSSOIR: schildertechniek waarbij een voorwerp of figuur in de voorgrond van een schilderij wordt geplaatst om de illusie van diepte te vergroten.

JACOB ISAAKSZ. VAN RUISDAEL, The Jewish Cemetery (1655–60, oil on canvas, 141 x 182.9 cm

CANALETTO (Giovanni Antonio Canal) (1697-1768)

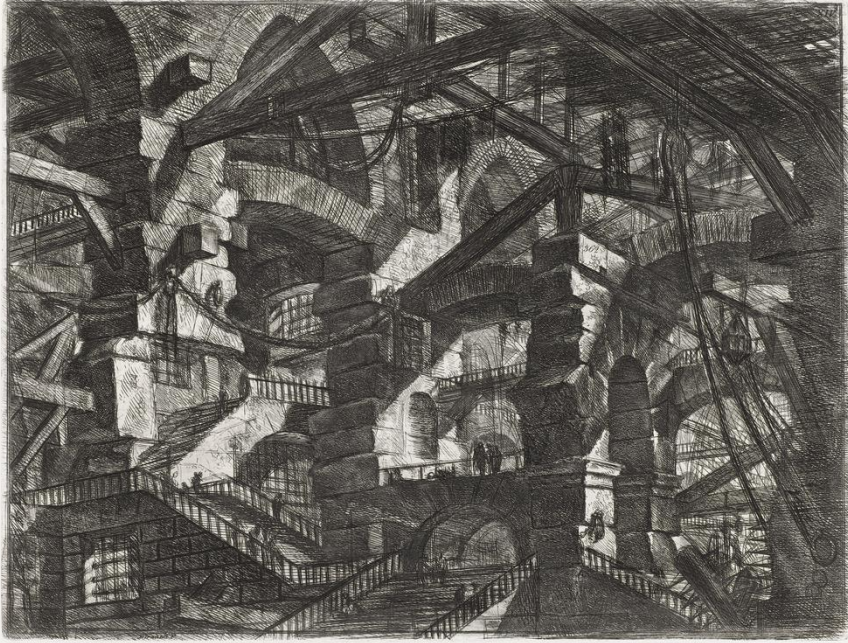
5. DOORGEDREVEN PERSPECTIEVEN

18^e EEUW

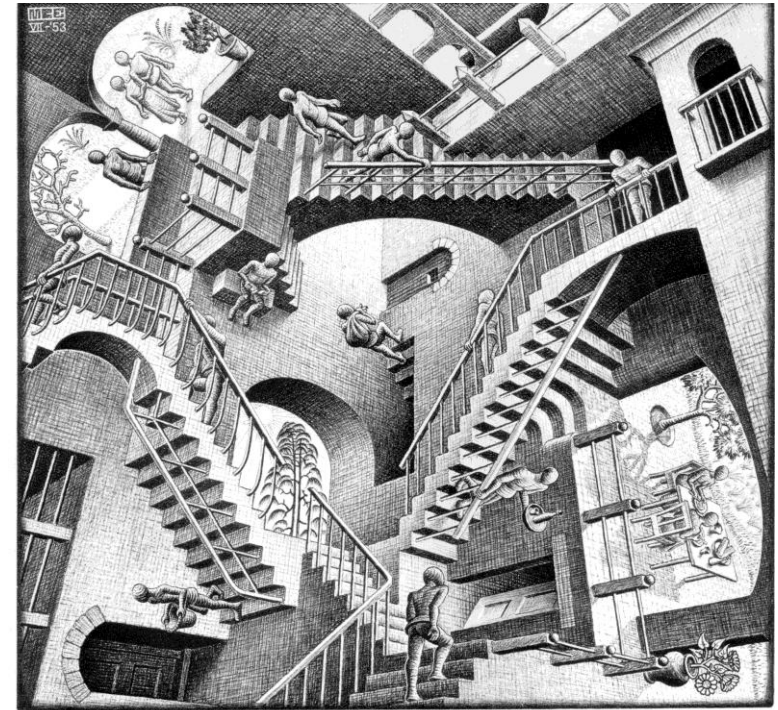
De imaginaire kerkers van Giovanni Battista **PIRANESI** (1720 – 1778)

18^e EEUW

VGL

ESCHER, Relativiteit, litho, 1953

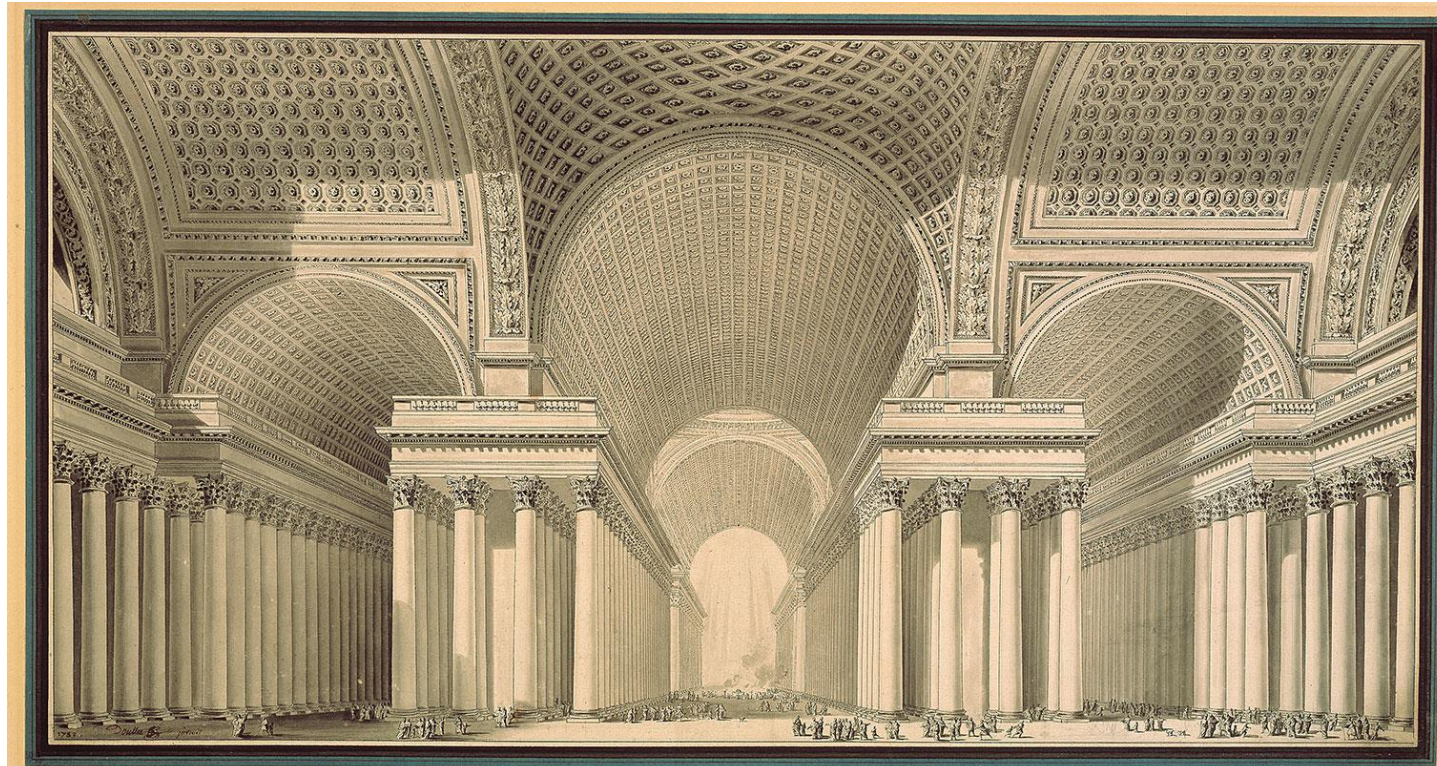
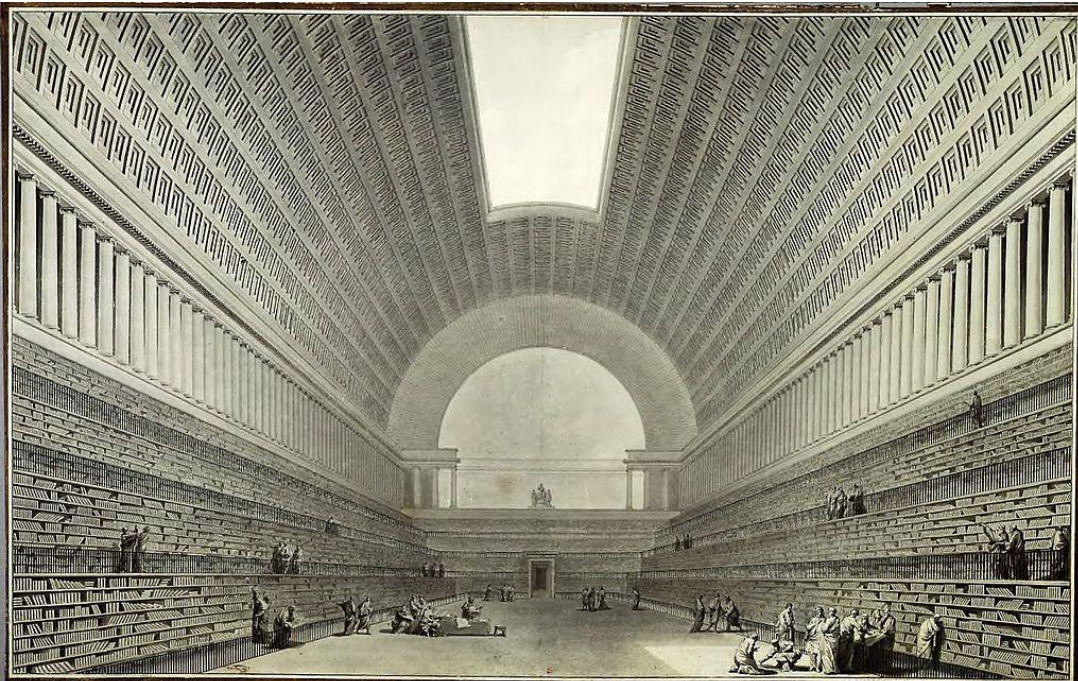

De megalomanie van **ETIENNE-LOUIS BOULLÉE** (1728-1799).
Scenografie in grootse perspectieven.

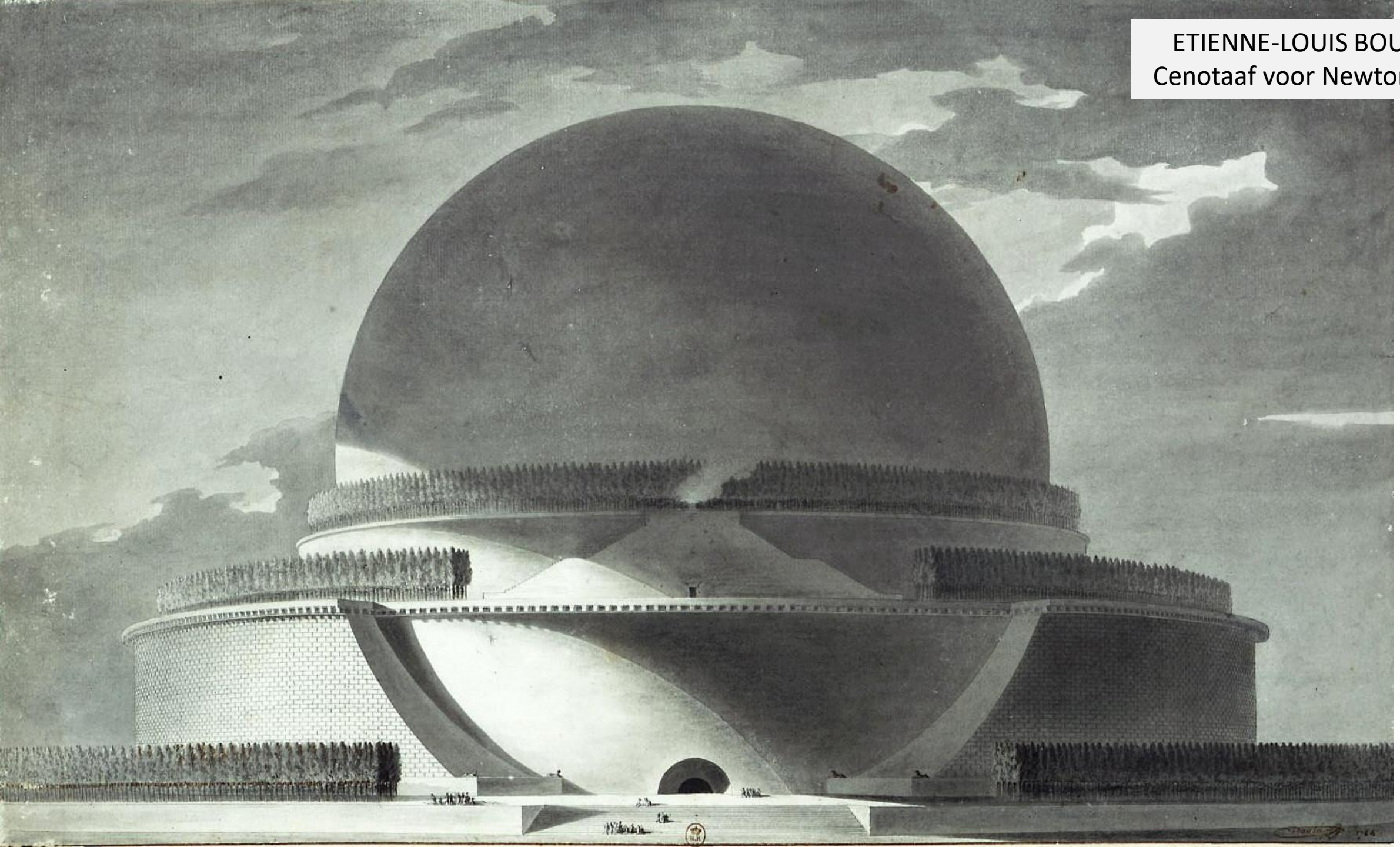
18e EEUW

BOULLEE, Ontwerp voor de Koninklijke Bibliotheek (1785): kennis als een vorm van goddelijkheid

BOULLÉE, Perspectivisch zicht op het interieur van de Metropolitische Kerk, 1780-1781

ETIENNE-LOUIS BOULLÉE,
Cenotaaf voor Newton, 1784

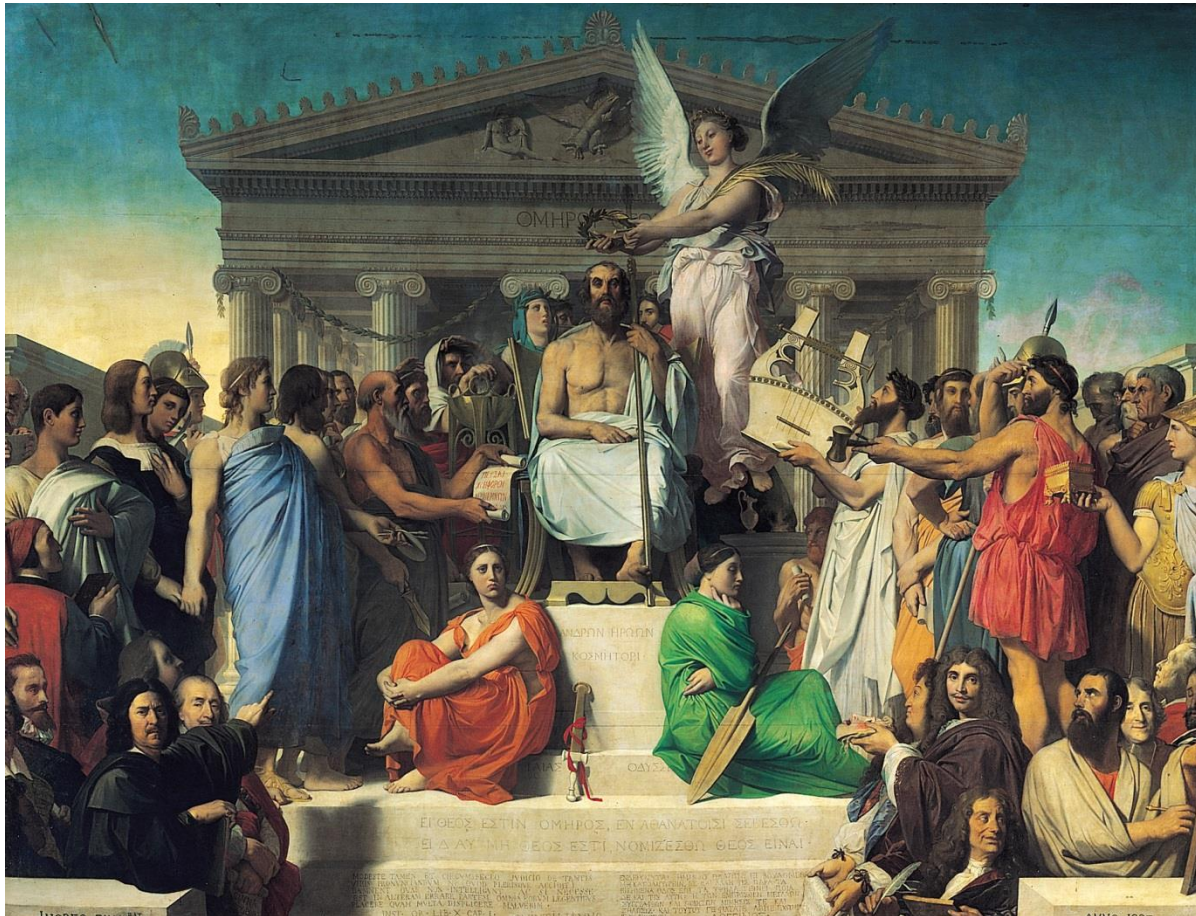

De megalomanie van Hitler en Albert Speer.

ALBERT SPEER, Maquette Wereldhoofdstad
Germania, 1939. De grote noord-zuid-as
van Berlijn.

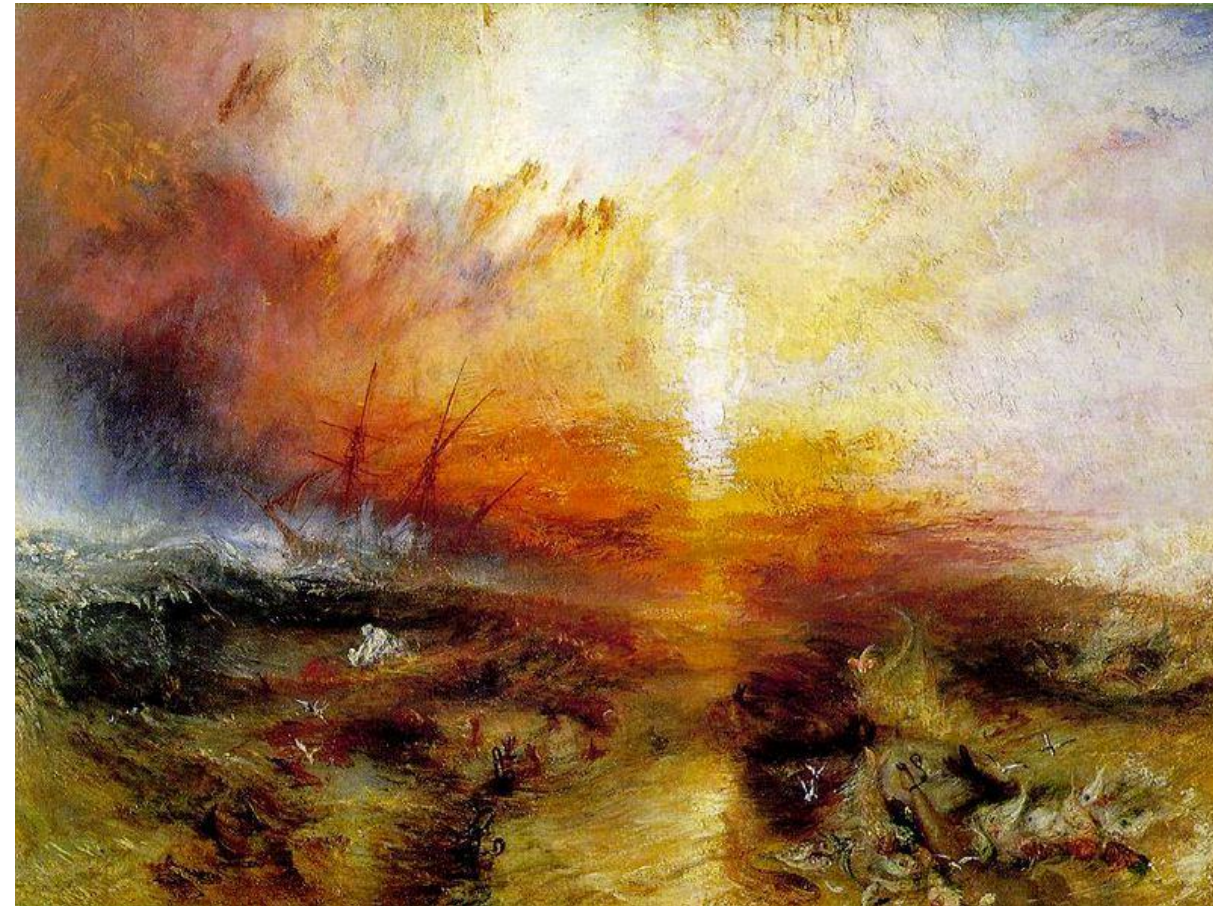
Meetbare diepte

JEAN-AUGUSTE-DOMINIQUE INGRES, Apotheose van Homerus, 1827, Louvre, 386 cm × 512 cm

Sferische ruimte, niet geconstrueerd

WILLIAM TURNER, Het Slavenchip, 1840, 91 x 38 cm, Museum Boston

FRIEDRICH, Monnik aan zee (middendeel), 1810,
Schloss Charlottenburg Berlijn, 110 x 171,5 cm

VGL

Sferische ruimte

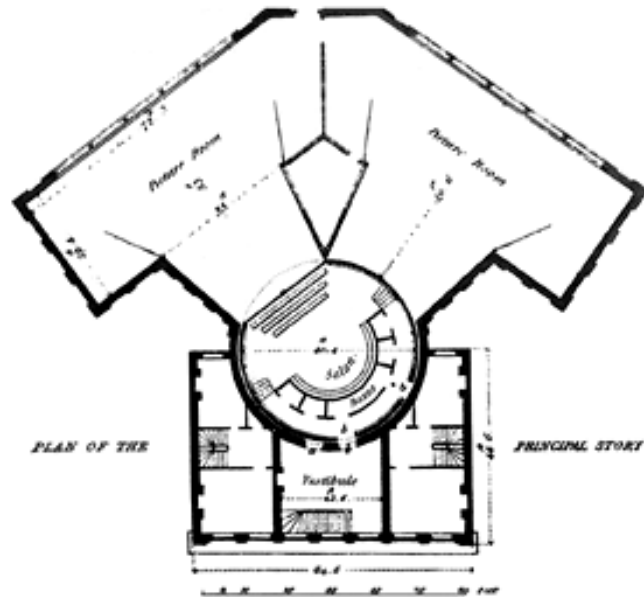
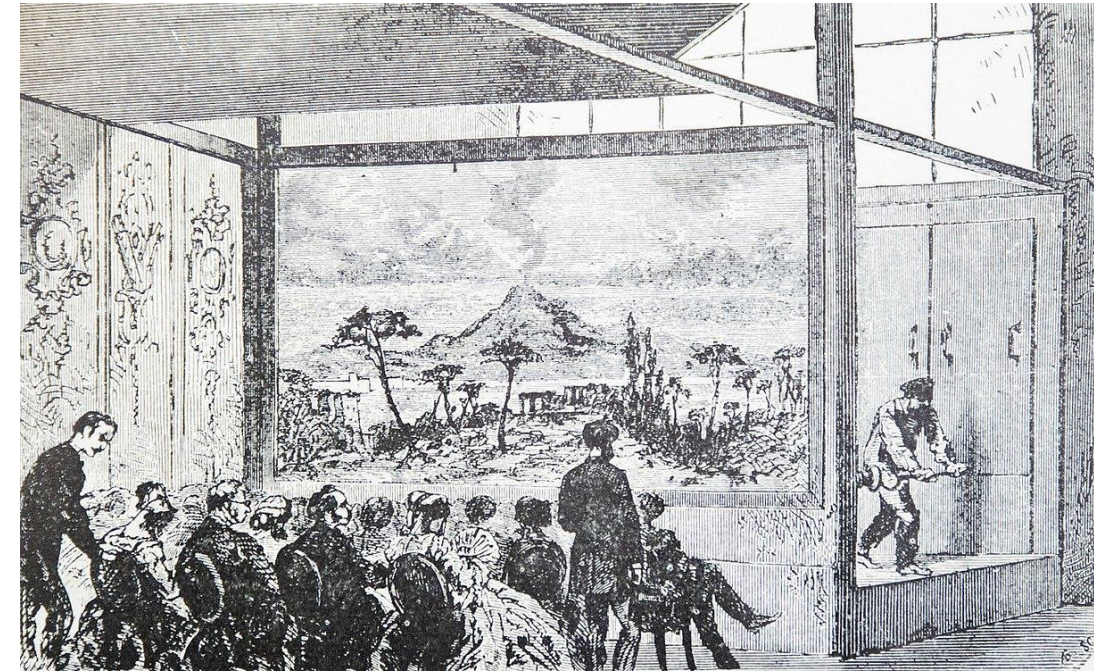
MARK ROTHKO, Green over Blue, 1956,
228 x 161 cm

Panorama Mesdag, 1881, is een cilindervormig panoramaschilderij van ongeveer 14 m hoog en met een omtrek van 120 m. Het schilderij, dat een van de oudste 19e-eeuwse panorama's in de wereld is, is een vergezicht op de Noordzee, de duinen, Den Haag en Scheveningen.

In 1823 werd onder de naam **Diorama** een panorama geopend in Regent's Park. Het was een project van de fransman **Louis Jacques Daguerre**. Er was een draaiende vloer en een schildering (12 x 14 m) werd van achteren belicht. Het lichtwerk wist overtuigende mistbanken en zonsondergangen te suggereren. Na een kwartier draaide de tribune en werd een andere scène gespeeld. Het leek de werkelijkheid die men zag...

DIORAMA van Louis Daguerre, Het effect van mist en sneeuw doorheen de ruïne van een middeleeuwse colonnade, 102 x 154 cm

CORNELIS GIJSBRECHTS, Trompe l'oeil ca.
1664, MSK Gent, 110 x 83,4 cm

JOHN F. PETO, Office Board, 1885,
Metropolitan, 61.9 x 50.5 cm

Trompe l'oeil
17^e en 19^e E

Louvre Piramide, trompe-l'œil van JR maart 2019

Trompe l'œil
Street Art

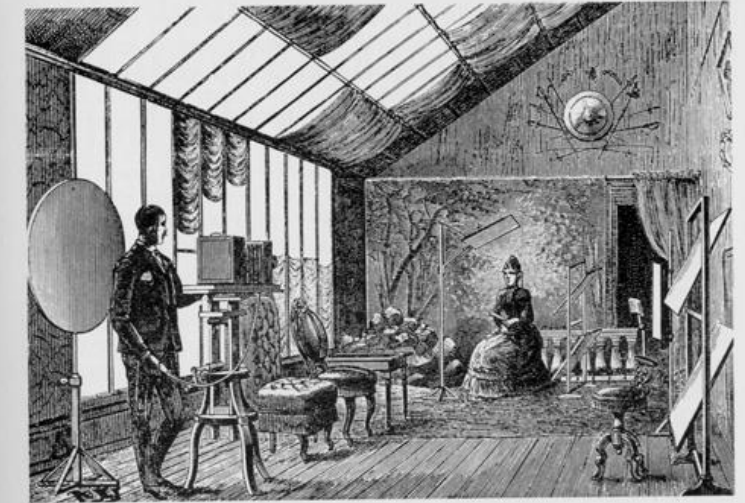
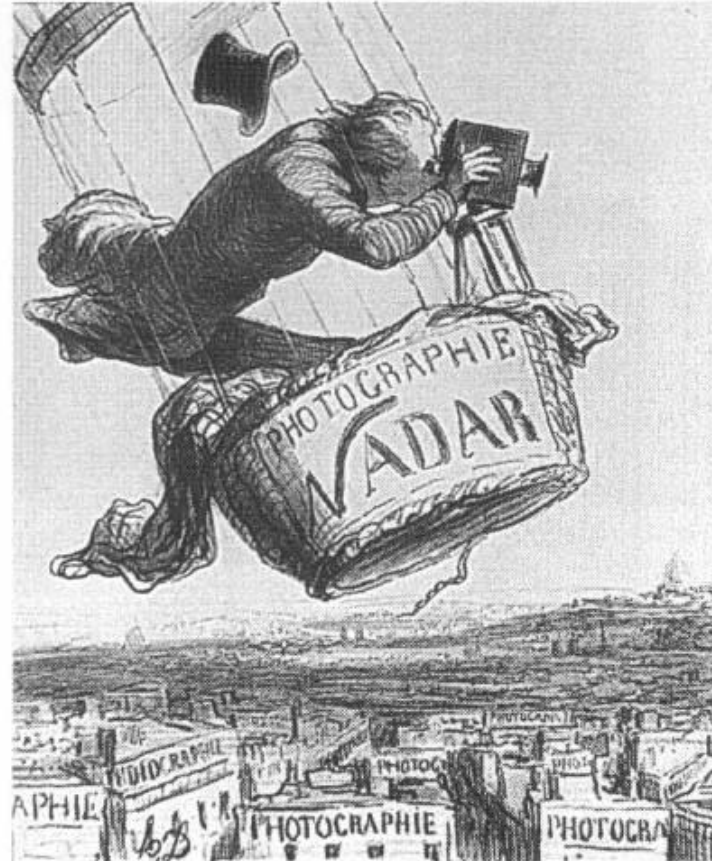
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/03/30/louvre/>

Piramide van het Louvre rijst op vanuit gigantische kloof. Of toch niet?

Het lineair perspectief blijft onverdroten het leidende principe in de kunst tot het einde van de 19^e eeuw.

6. EIND 19E – BEGIN 20ste E: MODERN !

De wereld in een stroomversnelling

A typical daylight studio of the late 19th century, containing the classic heavy studio camera, reflectors, neck clamps and a range of props, including elegant chairs, fake rocks and a painted sylvan scene.

ARRIVAL OF A TRAIN
AT LA CIOTAT

Lumière No. 653